

DOI: 10.58423/2786-6742/2025-9-203-214
УДК 336.14:352

Світлана КУЧЕРКОВА

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м.Запоріжжя, Україна

ORCID ID: [0000-0002-1953-063X](https://orcid.org/0000-0002-1953-063X)

Scopus Author ID: [57219195438](https://orcid.org/57219195438)

e-mail: svitlana.kucherkova@tsatu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ МІЖ СЕЛАМИ ОТГ

Анотація. В статті висвітлюється сучасний стан формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів, з урахуванням внесених змін до бюджетного та податкового законодавства. Метою статті є дослідження проблем формування і використання коштів місцевих бюджетів. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення наявного механізму функціонування і наповнення місцевих бюджетів. Держава і місцеве самоврядування розділяють між собою завдання та відповідальність за надання громадянам країни громадських послуг. Ефективність і масштаби діяльності місцевих органів влади у сфері надання громадських послуг залежать, головним чином, від стану фінансів місцевих органів влади. На прикладі Спаської об'єднаної територіальної громади проаналізовано основні джерела формування дохідної частини бюджету, а саме визначено, що за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень і трансфертів наповнюється бюджет громади. Велику частку серед податкових надходжень займає ПДФО і єдиний податок. Спаська ОТГ заробляє кошти також від здавання рухомого і нерухомого майна в оренду. Трансферти також мають вагоме значення. Серед видатків найбільшу питому вагу займають витрати на освіту, охорону здоров'я і утримання апарату управління. Досліджуючи стан і розвиток Спаської ОТГ спостерігається єдина проблема для всіх об'єднаних територіальних громад, як справедливо розподіляти видатки між селами громади, виходячи з того, що надходження доходів від них відбувається нерівномірно. Запропоновано показники розрахунку бюджетного розвитку громади на основі комплексних коефіцієнтів, що дасть можливість рівномірно розподіляти доходи на видатки кожного села громади. В основі лежать дані про такі показники як: бюджетний розвиток громади, загальні доходи села (селища), кількість населення громади, доходи на одного жителя громади, коефіцієнт економічної спроможності села (селища). Коефіцієнти працюють за принципом, чим більше віддаєш, тим більше потім отримуєш. Тобто, чим більше доходів приносить село, тим більше воно потім отримує видатків на свій розвиток, по типу здорової конкуренції. Це може бути як одним з шляхів покращення справедливого розподілу коштів громади на видатки кожного села.

Ключові слова: доходи і видатки бюджету громади, коефіцієнт економічної спроможності села, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади.

JEL Classification: G18, G28, H24, H53, H72

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Absztrakt. A cikk a pénzügyi források decentralizációjának körülményei között a helyi költségvetések kialakításának jelenlegi állapotát vizsgálja, figyelembe véve a költségvetési és adójogi szabályozásban végrehajtott módosításokat. A tanulmány célja a helyi költségvetési források kialakításával és felhasználásával kapcsolatos problémák feltárása. A szerző javaslatokat dolgozott ki a helyi költségvetések működési mechanizmusának és feltöltésének tökéletesítésére. Az állam és a helyi önkormányzatok megosztják egymás között a közszolgáltatások biztosításának feladatait és felelősségét. A helyi hatóságok közszolgáltatási tevékenységeinek hatékonysága és kiterjedtsége elsősorban pénzügyi helyzetüktől függ. A Spaszi Egyesített Területi Közösség példáján elemezte a szerző a költségvetés bevételi oldalának fő forrásait, különösen azt, hogy az adóbevételekből, nem adójellegű bevételekből és állami transzferekből tevődik össze a közösség költségvetése. Az adóbevételek között jelentős részt képvisel a személyi jövedelemadó (SZJA) és az egységes adó. A Spaszi Közösség bevételeket szerez továbbá ingó és ingatlan vagyontárgyak bérbeadásából is. A transzferek szintén jelentős szerepet játszanak. A kiadások közül a legnagyobb arányt az oktatásra, az egészségügyre és az igazgatási apparátus fenntartására fordított költségek képviselik. A Spaszi Közösség helyzetének és fejlődésének vizsgálata során megfigyelhető, hogy minden egyesített területi közösség számára közös problémát jelent a kiadások igazságos elosztása a közösség falvai között, tekintettel arra, hogy a bevételek nem egyenletesen keletkeznek. A szerző javaslatot tett a közösségi költségvetés fejlesztésének kiszámítására szolgáló mutatók kidolgozására, komplex együtthatók alapján, amelyek lehetővé teszik a bevételek egyenletes elosztását minden egyes falu kiadásaira. Az alapot olyan mutatók képezik, mint a közösség költségvetési fejlődése, az egyes falvak (települések) teljes bevétele, a közösség népessége, az egy főre jutó bevétel, valamint a település gazdasági teljesítőképessége együtthatója. Az együtthatók azon az elven működnek, hogy minél többet adsz, annál többet kapsz vissza. Vagyis minél több bevételt generál egy falu, annál több kiadást kap majd saját fejlődésére — ez egyfajta „egészséges verseny” elvén alapul. Ez az egyik lehetséges módja annak, hogyan lehetne javítani a közösségi források igazságos elosztását az egyes falvak kiadásaira.

Kulcsszavak: helyi költségvetések, egyesített területi közösségek, a közösségi költségvetés bevételei és kiadásai, a falu gazdasági teljesítőképessége együtthatója.

Abstract. The article examines the current state of local budget formation in the context of financial decentralization, taking into account recent amendments to budgetary and tax legislation. The purpose of the article is to study the problems of formation and use of local budget funds. Development of proposals for improving the existing mechanism of functioning and filling of local budgets. The state and local self-government share responsibilities for providing public services to citizens. The effectiveness and scope of local governments in delivering these services largely depend on their financial capacity. Using the example of the Spasskaya United Territorial Community, the main sources of budget revenue were analyzed. It was found that the community budget is primarily funded through tax revenues, non-tax revenues, and transfers. A large share of tax revenues is occupied by the personal income tax and the single tax. The Spasskaya community also earns money from renting out movable and immovable property. Transfers are also of considerable importance. Among the expenditures, expenses for education, healthcare and maintenance of the administrative apparatus occupy the largest share. Investigating the state and development of the Spasskaya community, a single problem is observed for all united territorial communities, how to fairly distribute expenditures between the villages of the community, based on the fact that income from them is uneven. This study proposes indicators for calculating the development of the community budget based on composite coefficients. These indicators aim to ensure a more equitable distribution of revenues across the expenditures of each village within the community. The calculation is based on data such as the overall development of the community budget, total village (or settlement) income, community population, income per capita, and the economic capacity coefficient of each village or settlement. The proposed coefficients operate on the principle of proportional return: the more income a village generates, the more funding it subsequently receives for its development. This approach encourages healthy competition among villages and can serve as a mechanism for promoting a fairer distribution of community funds for local expenditures.

Keywords: local budgets, united territorial communities, community budget revenues and expenditures, village economic viability coefficient.

Постановка проблеми. Започаткована в Україні реформа децентралізації у 2015 році, стала однією з найбільш значущих змін у системі місцевого самоврядування. Основною метою реформи була передача фінансових і адміністративних повноважень від центральних органів влади до об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Це дозволило центральним адміністративним одиницям в громадах стати фінансово незалежними та сприяти їхньому соціально-економічному розвитку.

Найбільш ключовою перевагою реформи, стало впровадження нових механізмів управління бюджетом, зокрема розподілу видатків між селами, які входять до складу ОТГ. Оскільки ефективне розподілення бюджетних коштів сприяє розвитку інфраструктури, покращенню якості соціальних послуг та забезпеченню сталого розвитку кожного населеного пункту, над його вдосконаленням до сих пір проводяться дослідження і пошуки найкращих методів роботи механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Ключові аспекти формування місцевих бюджетів, побудови міжбюджетних відносин та підвищення ефективності їх функціонування, проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів та їх видатків розглядали чимало вітчизняних науковців: Бондарук Т.Г. [1], Кириленко О.П. [3], Коломієць І.Ф. [4], Рошило В.І. [12] , Опарін В.М., Федосов В.М., Юхименко П.І. [7] та інші.

Відаючи належне розробкам українських та зарубіжних учених, їхньому вагомому внеску у дослідження проблематики місцевого розвитку та пов'язаних із ним питань, зазначимо, що у цій сфері все ще залишається низка нерозв'язаних питань, серед яких, зокрема вироблення ефективних механізмів розподілу коштів, які б забезпечували задоволення потреб населення та покращення умов проживання у громаді. Існуючий стан соціально-економічного розвитку територіальних громад та фінансової бази місцевого самоврядування потребують подальшого наукового дослідження.

Метою статті є аналіз особливостей формування дохідної частини місцевих бюджетів і розподілення видатків між будь-якими селами в межах об'єднаних територіальних громад, а також розробка новацій щодо вдосконалення фінансового управління і покращення методів розрахунку, необхідних для справедливого і чесного розвитку всіх одиниць разом.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні процес децентралізації було розпочато в 2014 році з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014) громад [9], законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад»

(05.02.2015) громад [10,11] та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації.

Так, постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року у складі областей по всій Україні було виділено всього 1469 територіальних громад, які включають 409 міських громад, 435 селищних та 625 сільських громад [14].

Площа утворених ОТГ становить майже 47% від загальної площі України. В ОТГ та містах обласного значення проживає понад 70% населення України [14].

Зі змінами в адміністративних порядках, приходять і зміни в механізмі ведення фінансів. Згідно з Бюджетним кодексом України [2], основна відповідальність за планування, розподіл і звітність за видатками покладена на фінансові органи та бухгалтерські служби ОТГ. Тому в їх обов'язок тепер включається:

- складання бюджету за програмно-цільовим методом;
- ведення окремого обліку за загальним і спеціальним фондами бюджету;
- забезпечення прозорості та підзвітності використання бюджетних коштів.

Місцеві бюджети ОТГ, як і Державний бюджет складаються з доходів і видатків.

За джерелами доходи місцевих органів влади поділяють на [5, с.50]:

- 1) податкові доходи,
- 2) неподаткові доходи (платежі, доходи від майна, що належить місцевій владі, та від господарської діяльності підприємств комунальної власності, а також залучені місцевими органами влади на ринку позичкового капіталу),
- 3) трансферти від центральної влади та органів влади вищого територіального рівня (табл. 1).

Таблиця 1

Приклади формування доходів місцевих бюджетів

Податкові надходження	Неподаткові надходження	Трансферти
Податок на доходи фізичних осіб	Плата за видачу ліцензій та дозволів Державне мито	Дотації
Екологічний податок	Орендна плата Кошти від продажу основного капіталу	Субвенції
Рентна плата (за користування надрами, видобуток корисних копалин)	Цільові фонди	
5 % акцизного податку з роздрібною торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти)	Штрафи, пеня	
Місцеві податки і збори (податок на майно, єдиний податок, туристичний збір)	Надання різних платних послуг	
100 % податку на прибуток установ комунальної власності ОТГ	Донорські кошти (від ЄС чи інших міжнародних організацій), гранти	

**Власна розробка автора*

Починаючи з 2015 року, до місцевих бюджетів направлено повний обсяг надходжень від плати за землю, податок на нерухоме майно, єдиний податок, збір за паркування автотранспорту, туристичний збір, плата за надання адміністративних послуг, податок на прибуток підприємств комунальної власності, рентна плата за користування надрами місцевого значення, плата за ліцензії та за державну реєстрацію, адміністративні штрафи та штрафні санкції, дивіденди, місцеві позички та плата за видачу місцевих гарантій, власні доходи бюджетних установ. Крім того, у місцеві бюджети направляється 25% екологічного податку, 90% коштів від продажу земель несільськогосподарського призначення, 64% ПДФО тощо [6, с.18]. Значні фінансові переваги отримали об'єднані територіальні громади.

Так, впродовж всього часу йдуть надходження і так само вони витрачаються. На жаль, витрат завжди набагато більше за напрямками і серед них найбільшими є видатки на потреби: загальноосвітніх шкіл, субсидії ЖКГ, лікарень загального профілю (амбулаторії), економічної діяльності, підтримки малозабезпечених сімей, ремонту і прокладання доріг, дитячих садків, житлово-комунального господарства та утримання органів місцевого самоврядування і місцевої влади. В свою чергу всі ці витрати діляться ще й на категорії. Бюджетний кодекс України виділяє наступні категорії видатків [2]:

- Поточні видатки: заробітна плата, оплата комунальних послуг, поточне утримання закладів.

- Капітальні видатки: будівництво, реконструкція, модернізація інфраструктури.

- Цільові видатки: витрати на програми, передбачені спеціальним фондом.

Така класифікація дозволяє чітко структурувати фінансові операції та сприяє оптимальному розподілу коштів між учасниками громади.

По при все це, надходження і видатки розподіляються ще і на фонди, це зроблено для зручності використання і правильного розподілу фінансових ресурсів. Отже, бюджет ОТГ може складатися з загального, який включає поточні видатки (заробітна плата, утримання закладів) та спеціального, який призначений для цільового використання (капітальні видатки, гранти, дотації) фондів. Розподіл бюджету на ці фонди визначаються виключно Бюджетним кодексом України та законом про Державний бюджет України.

На жаль, видів витрат набагато більше ніж видів доходів і тому, з цим доводиться дуже обережно працювати, коригувати та контролювати, адже витрати можуть бути першої необхідності, поступовими, та бажаними.

До першочергових, можна віднести витрати, без яких громаді буде скрутно впродовж року. До них можуть відноситись ремонти навчальних закладів, адміністративних будівель, вуличного освітлення, головних чи центральних доріг і т. д. Такі виконані задачі в перші місяці поточного бюджету, заощадять купу часу в майбутньому і скоригують подальші дії громади у перспективі власного розвитку.

Поступовими або постійними можна охарактеризувати витрати, які будуть завжди, тобто ті, які кожного місяця мають сумлінно забезпечуватись без

відкладання. Це заробітні плати працівникам бюджетних установ. Викладачі, вихователі, лікарі, медичний персонал і тому подібне. Ще такими витратами можна визнавати будівництво нових установ чи закладів, за кошти громади, адже постійно треба платити робочим і за закупівлю матеріалів [13, с.137].

До таких витрат як бажаних, відносяться всі витрати які йдуть на покращення умов життя громади, культуру, приємне проведення часу та забезпечення комфорту кожного мешканця. Сюди може включатись будівництво дитячого майданчика, спортивного комплексу, організація гуртків, облагородження парків та національних надбань, або культурних пам'яток. Адже це і є головна задача децентралізації: відродити помираючі села і забезпечити там комфортне життя для всіх. А щоб таке здійснити, варто дуже сильно акцентувати увагу на життя в цих місцях саме дітей і підлітків. Саме тому, на статтю «Освіта», кожного року, відходить близько 60-70 % усього бюджету ОТГ.

Якщо в загальному, по бюджету, все виглядає досить збалансовано і більш-менш зрозуміло, то на ділі, як же саме відбувається розподіл доходів між селами ОТГ?

Для дослідження даної проблеми було обрано Спаську сільську територіальну громаду Калуського району Івано-Франківської області.

Населених пунктів, що входять до складу Спаської ОТГ всього 6 і займають вони 234.66 км. кв. Безпосередньо саме село Спас, с. Луги, с. Погорілець, с. Підсухи, с. Суходіл та с. Липовиця. Всього, станом на 1 січня 2024 року, в громаді проживає 6054 людини. З яких, осіб працездатного віку близько 62 %, тобто 3771 особа [8].

Обсяг доходів (розрахунковий) Спаської сільської ради становить близько 60 млн. грн. (тобто 59 999 133 грн). З яких 20 439 533 грн сформовані відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України [1], тобто з податків і неподаткових коштів. Сума бюджету для розвитку становить 4 806 478 грн, сума базової дотації 12 526 500 грн, реверсна дотація відсутня. За уточненим річним планом на 2024 рік доходів має прийти, близько 62 864 615 грн, тобто на 2.8 млн грн більше ніж планувалось на початок року [8].

Основними джерелами надходження доходів до бюджету ОТГ є продаж або передача в оренду сільськогосподарських угідь, які належать сільській раді, у користування селянам або місцевим фермерам, таке трапляється частіше. Особливо добру частку надходжень становить рентна плата за користування надрами, видобуток корисних копалин. В нашому випадку вони становлять усі 34 % від всіх податкових надходжень, а місцеві податки та збори майже 18%.

Основний масив поповнення доходів ОТГ, відбувається за рахунок допомоги держави. Наглядно це можна побачити на рис. 1.

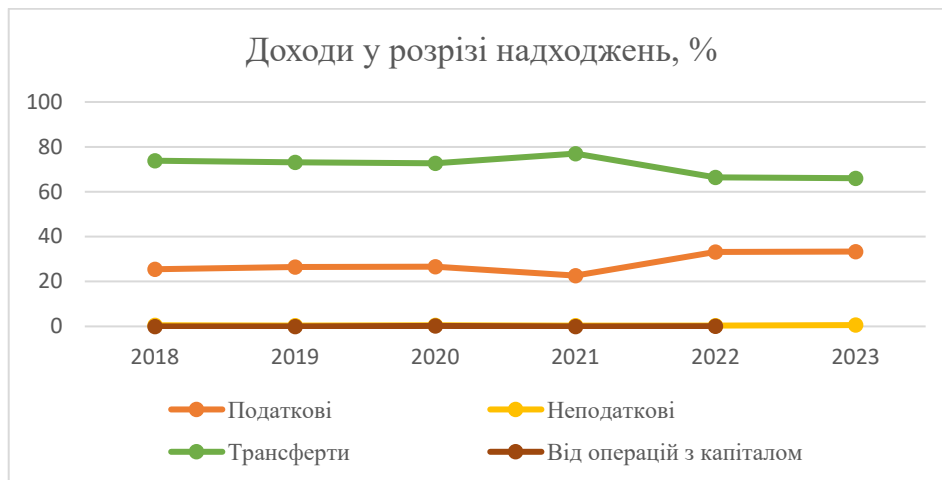

Рис. 1. Доходи Спаської сільської ради у розрізі надходжень у % [8]

Ключову роль у доходах власного походження відіграють податкові надходження, і завдяки рисунку, можна поміти, що вони прямо пропорціональні з офіційними трансфертами від держави. Держава старається покривати суму недостачі, яку планується використати на витрати ОТГ, тим самим просто спонукаючи і підтримуючи його діяльність. Це можна помітити, переглянувши надходження за 2021 і 2022 роки. Коли власних надходжень не вистачає, збільшуються державні і навпаки, коли податкові доходи громади почали зростати, трансферти ж навпаки знизились на майже 10%, бо саме на стільки зросли й податкові надходження.

Детальніше статті витрат, можна розглянути на рис. 2.

Рис. 2. Структура бюджету у розрізі видатків [8]

Найбільшу питому вагу в структурі витрат Спаської ОТГ займають витрати на освіту, охорона здоров'я і загальнодержавні функції.

Якщо в загальному, по бюджету, все виглядає досить збалансовано і більш-менш зрозуміло, то на ділі, як же саме відбувається розподіл доходів між селами ОТГ?

В нашому випадку всього 6 учасників громади і в кожного, певна річ, свої проблеми і невирішені питання, хтось приносить доходів більше, а хтось менше, і як тоді їх розділяти, щоб все було і справедливо і по чесному?

У Великомихайлівській ОТГ на Одещині так само зацікавились цим питанням і тому винайшли для себе формулу найбільш справедливого розподілу коштів бюджетного розвитку між селами. В її основі лежать дані про такі поняття як: бюджетний розвиток громади (БРГ), загальні доходи села (селища) (ЗДС), кількість населення громади (КНГ), кількість населення села (селища) (КНС), доходи на одного жителя громади (ДЖГ), доходи на одного жителя села (селища) (ДЖС), коефіцієнт економічної спроможності села (селища) (К), середній дохід на одного жителя села (СДЖС) [15]. При цьому сума бюджету розвитку (БРГ) затверджуються радою громади.

За допомогою відомих даних відбувається такий порядок обчислення бюджету кожного села (селища):

1. $\text{ЗДС/КНС} = \text{ДЖС}$
2. $\text{БРГ/КНГ} = \text{ДЖГ}$
3. $\text{СДЖС} = \text{додати всі ДЖС і поділити на кількість учасників громади (в нашому випадку на 6 сіл)}$
4. $\text{ДЖС/СДЖС} = \text{К}$
5. $\text{ДЖГ} * \text{К} * \text{КНС} = \text{бюджет розвитку села на бюджетний період.}$

Нагадаємо, що це стосується коштів, які мають йти на розвиток. Тобто, можна припустити, що в такому випадку спочатку покриваються витрати на першочергові задачі, а може й ні. І це питання ніяк не прописується. Припустімо, за цією формулою був розрахований відповідний бюджет на розвиток певного села. А в його задачах першочергово стоїть мета поклагодити шкільний дах, адже це потрібно зробити негайно. Тому більшість коштів була направлена на ремонт, а не на розвиток села. Що ж робити в таких випадках?

Розглянемо ще один шлях, який розробила Шумська об'єднана територіальна громада Тернопільської області. Для цього була створена навіть відповідна Програма. Вона була прийнята відповідно до вимог ст. 91 Бюджетного кодексу України, п. 22 ст. 26 Закону України від 21.05.1997 N 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» [12]. На цю програму покладена мета проаналізувати потреби кожного населеного пункту в ОТГ. Для цього необхідно задіяти всіх жителів, які точно знають, що важливіше для їхнього села чи міста. Саме для цього, ведеться прозора фінансова звітність та зворотній зв'язок з жителями. Ця стратегія дає можливість оцінити перспективність населеного пункту та класифікувати пріоритетність завдань, які необхідно виконати.

Механізм розподілу коштів в Шумській ОТГ, схожий з тим, що представила Великомихайлівська громада. Так само треба визначити кількість жителів в селі (селищі) та дохід на одного жителя громади. З нового додалося ще поняття: місце населеного пункту за критерієм наповнюваності у місцевому бюджеті, тобто який відсоток з усього доходу приносить саме це село. І, за допомогою цих даних відбувається визначення бюджету для відповідного учасника громади. Проводиться розрахунок так само, в 5 етапів. Але для цього використовуються дані попереднього бюджетного періоду. Що може бути не зовсім зручно.

1. Доходи села / кількість його населення= доходи на одного жителя села.
2. Аналогічно визначаємо доходи на одного жителя громади.
3. Бюджет розвитку громади/кількість населення громади= середній дохід на одного жителя громади.
4. Доход на одного жителя села /доход на одного жителя громади = коефіцієнт економічної спроможності села.
5. Середній дохід на одного жителя громади * коефіцієнт спроможності * кількість населення села= бюджет розвитку села.

Наче все однакове, але бюджет розвитку громади застосовується в розрахунках по-різному.

І як цікаво, Програма Шумської ОТГ була створена завдяки прикладу наших польських сусідів. Але в цій Програмі є уточнення, що при розрахунках, до суми доходів села не входять кошти отримані від податків на доходи фізичних осіб, адже вони йдуть не в сільську раду, а в району, так само не входять доходи головної садиби. І це значно зменшує розрахункову суму бюджету розвитку.

Трохи вище згадувалося поняття «місце населеного пункту за критерієм наповнюваності у місцевому бюджеті», але в формулах його ніде немає. Тому що, воно застосовується в розрахунку коефіцієнту стимулювання. Його визначення дозволяє заохотити мешканців приймати участь у розвитку власного населеного пункту. Коефіцієнт працює за принципом, чим більше віддаєш, тим більше потім отримуєш. Тобто, чим більше доходів приносить село, тим більше воно потім отримує видатків на свій розвиток, по типу здорової конкуренції. І здається в тій області досить непогано працює така стратегія.

Так як Спаська ОТГ не зовсім велика, можливо вона використовує схожий метод розподілу бюджетних коштів. Але заохочення мешканців все одно не відбувається на достатньому рівні і це може негативно впливати на розрахунки бюджету. Що можна було б зробити в такій ситуації?

Перше, що потрібно зробити кожному селу, селищу чи місту, окремо один від одного, перед початком бюджетного періоду, подавати списки необхідних для них витрат. Але робити, це так аби ці списки були також таємними. А щоб учасники ОТГ не перебільшували свої проблеми і потреби, необхідно створити незалежну комісію громади, яка буде проводити перевірку необхідності цих витрат, а також те, як вони вирішуються і чи насправді саме туди направляються

кошти. Так, це буде складно організувати, але це сприятиме вирішенню дійсно важливих проблем громади і направленню коштів точно за напрямками.

По-друге, слід розмежувати витрати на обов'язкові та на розвиток села. Обов'язкові витрати, слід покривати згідно поданим спискам, тобто в незалежності від того, скільки в кого яких витрат. А кошти на розвиток розраховувати згідно однієї з формул поданих вище як приклад. Для якого ОТГ як буде зручно. До бюджету розвитку громади, можна ще додати коефіцієнт перспективності. Наприклад, порахувати, скільки навчальних закладів та лікарень знаходиться на даному участку громади, і чи є там все необхідне для життя. Щоб для кожної територіальної одиниці була своя кількість благ, і з розрахунком на певну кількість жителів. Наприклад, для села до 2000 осіб це буде наявність: однієї школи, одного дитсадка, лікарня, аптека, хоча б два дитячих майданчика, 2 маленькі крамнички з продуктами, бар чи розважальний центр для молоді, приймальний пункт сільськогосподарської продукції, маленький магазин одягу та взуття. Якщо в селі більше 2000 осіб, то можна додати до списку ще наявність стадіону чи гральної площі, парк, одне якесь переробне підприємство чи малий цех, і т.д. Тоді, аби розрахувати відсоток, необхідно провести оцінку. Якщо є всі ці блага у відповідному місті, то дати коефіцієнт 0.7, якщо вони ще й всі цілі і активно працюють, то коефіцієнт буде в розмірі 1. Так, така система перегукується з Іспанською - більші отримують більше, але така практика допоможе селянам підвищувати перспективність власного села, аби збільшити власне фінансування. І плюс до того, в кожному селі або селищі будуть з'являтися всі необхідні для його існування блага.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Великою перевагою будь-якої громади є особливість її географічного розташування. Так як більше ніж половина угідь Спаської ОТГ вкрита переважно лісами і не займаними землями, вона б могла провадити діяльність пов'язану з лісництвом або ж туризмом. Також було б корисно проаналізувати транспортні сполучення для організації більш вдалого освітнього процесу, адже залишки коштів розрахованих на навчання, можна переорганізувати і в інші важливі напрямки.

Завдяки бухгалтерській звітності було проаналізовано, що громада має можливості для роботи з іншими джерелами фінансування, такими як: надання послуг і забезпечення довгострокових проектів, а також вкладання коштів в розвиток громади.

В подальших дослідженнях важливим є розробка дієвих підходів щодо зміцнення фінансової забезпеченості територіальних громад, запровадження інструментів бюджетного регулювання міжбюджетних відносин, спрямованих на формування вираженої бюджетної політики на рівні місцевого самоврядування. Доцільним є забезпечення подальшого розвитку підходів до формування місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом, що сприятиме посиленню ступеню впливу міжбюджетних відносин на соціально-економічний розвиток територій; удосконалення методологічних засад оцінки результативності бюджетних програм при складанні та виконанні місцевих бюджетів, що надасть можливість для збалансованості обсягу та структури

доходів та видатків бюджетів місцевого самоврядування, що є особливо необхідним в умовах воєнного стану.

Виходячи з цього, бачимо, що проблеми залишаються і їх потрібно вирішувати, і одним з шляхів подолання є використання досвіду інших ОТГ і зарубіжних країн.

Список використаних джерел

1. Бондарук Т.Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні. НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. Київ, 2009. С. 608.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21> (дата звернення: 05.03.2025).
3. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). Київ: НІОС, 2000. С. 322.
4. Коломієць І. Ф., Пелехатий А. О. Теоретико-практичні аспекти формування об'єднаних територіальних громад в Україні. *Економіка України*. 2017. № 4 (665). С. 46-55.
5. Кучеркова С.О. Формування місцевих бюджетів та напрями їх покращення в умовах децентралізації. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 1 (80). С. 49-58. doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.049
6. Кучеркова С.О. Окремі аспекти податку на доходи фізичних осіб. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 6 (73). С.16-24. doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.06
7. Опарін В.М., Федосов В.М., Юхименко П.І. Публічні фінанси: генеза, теоретичні колізії та практична концептуалізація. *Фінанси України*. 2017. № 2. С. 110-128.
8. Офіційний сайт Спаської ОТГ. URL: <https://spaska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 04.03.2025)
9. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.03.2025)
10. Про співробітництво територіальних громад Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 04.03.2025)
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 04.03.2025)
12. Про місцеве самоврядування в Україні Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.03.2025)
13. Рошило В.І. Місцеві бюджети в умовах децентралізації: проблематика формування та напрями реформування. *Бізнес-навігатор*. 2019. № 2. С. 135-139. - URL: (дата звернення: 05.03.2025).http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_2_28 (дата звернення: 05.03.2025).
14. Територіальна громада України [Електронний ресурс]. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 05.03.2025).
15. Як у Великомихайлівській ОТГ на Одещині розподіляють кошти між селами: Асоціація міст України. URL: <https://www.auc.org.ua/uspiky/yak-u-velykomyhaylivskiy-otg-na-odeshchyni-rozpodilyayut-koshty-mizh-selamy> (дата звернення: 05.03.2025).

References

1. Bondaruk T.H. (2009). Mistseve samovriaduvannia ta yoho finansove zabezpechennia v Ukraini [Local self-government and its financial support in Ukraine]. Kyiv: NAN Ukrainy; In-t ekon. ta prohnozuv [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
3. Kyrylenko O. P. (2000). Mistsevi biudzhety Ukrainy (istoriia, teoriia, praktyka) [Local budgets of Ukraine (history, theory, practice)]. Kyiv: NIOS [in Ukrainian].
4. Kolomiets I. F., Pelekhatyi A. O. (2017). Teoretyko-praktychni aspekty formuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini [Theoretical and Practical Aspects of the Formation of Amalgamated Territorial Communities in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*. №4 (665), 46-55.
5. Kucherkova S.O. (2023). Formuvannia mistsevykh biudzhetyv ta napriamy yikh pokrashchennia v umovakh detsentralizatsii [Formation of local budgets and directions for their improvement in the context of decentralization]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. № 1 (80), 49-58. DOI https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.049 [in Ukrainian]
6. Kucherkova, S.O. (2021). Okremi aspekty podatku na dokhody fizychnykh osib [Some aspects of personal income tax]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. № 1 (80), 49-58. DOI https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.049 [in Ukrainian]
7. Oparin V.M., Fedosov V.M., Yukhymenko P.I. (2017). Publichni finansy: geneza, teoretychni kolizii ta praktychna kontseptualizatsiia [Public finance: genesis, theoretical conflicts and practical conceptualisation.]. *Finansy Ukrainy*. № 2, 110-128. [in Ukrainian].
8. Ofitsiyni sait Spaskoi OTH [Spasskaya UTC official website]. URL: <https://spaska-gromada.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Rozporiadzhennia KMU (2014) Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini [On approval of the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organisation of Power in Ukraine]: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
10. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad Zakon Ukrainy [On cooperation of territorial communities] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
11. Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad [On the voluntary amalgamation of territorial communities]. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
12. Verkhovna Rada Ukrainy. (1997). Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [About local self-government in Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
13. Roshlyo V.I. (2019). Mistsevi biudzhety v umovakh detsentralizatsii: problematyka formuvannia ta napriamy reformuvannia. *Biznes-navihator*. № 2, 135-139. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_2_28 [in Ukrainian].
14. Terytorialna hromada Ukrainy [Territorial community of Ukraine]. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].
15. Yak u Velykomykhailivskii OTH na Odeshchyni rozpodiliaiut koshty mizh selamy [How funds are distributed between villages in the Velykomykhailivska UTC in the Odessa region]. URL: <https://www.auc.org.ua/uspiky/yak-u-velykomyhaylivskiy-otg-na-odeshchyni-rozpodilyayut-koshty-mizh-selamy> [in Ukrainian].

Отримано: 09.03.2025
Прийнято до друку: 16.06.2025
Опубліковано: 25.06.2025

Beérkezett: 2025.03.09
Elfogadva: 2025.06.16
Megjelent: 2025.06.25
Received: 09.03.2025
Accepted: 16.06.2025
Published: 25.06.2025